

УДК 376-056.36-053.6

DOI 10.32626/2413-2578.2025-25.51-62

ГАЛЕЦЬКА Юлія

кандидат педагогічних наук, доцент,
старший викладач кафедри логопедії та спеціальних методик,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,
м. Кам'янець-Подільський, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-8096-3242>

ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧИХ УЯВЛЕНЬ ТА ПОНЯТЬ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Анотація. У статті розглядаються особливості формування природничих уявлень і понять у молодших школярів із порушеннями мовлення під час вивчення предмета «Я досліджую світ». Було запропоновано етапи формування природничих понять в учнів із порушеннями мовлення, які включають: мотиваційно-текстову підготовку до засвоєння природничих уявлень і понять; організацію чуттєвого пізнання ознак та властивостей предметів або явищ, формування або актуалізацію наявних уявлень; стимулювання розумової діяльності для виокремлення істотних ознак; узагальнення отриманої інформації, вербалізацію суті об'єкта і закріплення його відповідним терміном; включення нового поняття до системи вже засвоєних природничих знань. Проведено дослідження рівня засвоєння природничих знань у дітей молодшого шкільного віку, зокрема рівня розуміння ними основних понять та уявлень про природу – як у дітей із мовленнєвими порушеннями, так і з типовим розвитком. За результатами дослідження виявлено, що високий рівень сформованості природничих понять спостерігається у 55,7% учнів із порушеннями мовлення: ці діти визначають та можуть проаналізувати майже всі об'єкти та їх характерні ознаки. У 33,3% школярів з порушеннями мовлення виявлено середній рівень – вони змогли назвати лише окремі ознаки та частини об'єктів, допускали певні помилки, які виправляли з допомогою педагога. Низький рівень сформованості природничих уявлень та понять спостерігається у 11% школярів з порушеннями мовлення: учні допускали суттєві помилки у визначенні понять або об'єктів, не виправляли їх навіть за підтримки педагога. Встановлено, що успішне засвоєння природничих понять у таких учнів потребує

використання спеціальних методичних прийомів, зокрема: відновлення базових знань з різних джерел, встановлення зв'язків між новим і раніше вивченим матеріалом; визначення причинно-наслідкових зв'язків між ознаками одного поняття та іншими елементами знань; логіко-змістове узгодження уявлень і понять; структурування та інтеграція понять у нову систему; систематизація інформації у вигляді схем і таблиць; планова характеристика об'єктів; узагальнення знань, що дає змогу учням формулювати обґрунтовані висновки.

Ключові слова: молодші школярі, діти порушеннями мовлення, я досліджую світ, природничі поняття.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Перспективним і актуальним напрямом наукових досліджень є залучення дитини до процесу спілкування й взаємодії з природним середовищем, що передбачає розвиток у дітей знань про природу. Особливе значення має формування природничих уявлень і понять у молодших школярів, адже саме вони стають підґрунтям для подальшого опанування природничих дисциплін у шкільному курсі. Використання природних об'єктів та явищ як дидактичних засобів сприяє розвитку емоційно-вольової сфери дитини, активізує всі психічні процеси через ознайомлення з навколишнім світом. Це, у свою чергу, забезпечує можливість ефективної організації як навчально-виховної, так і корекційної діяльності з молодшими школярами з мовленнєвими порушеннями на уроках «Я досліджую світ» (далі ЯДС).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Згідно з дослідженнями М. Бабій [1], Т. Байбари [2], формування природничих знань у молодших школярів сприяє розвитку в них здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, а також активізує спостережливість, мовленнєву та мисленнєву діяльність, що є фундаментом для успішного навчання. У свою чергу, науковці Т. Воронцова [3], В. Пономаренко [3], Н. Луцан [6] та інші, досліджували питання формування уявлень і понять про природу в учнів початкових класів, підкреслюючи, що в процесі ознайомлення з об'єктами живої та неживої природи у дітей розвиваються основні пізнавальні психічні процеси.

Н. Голуб та В. Голуб підкреслюють, що уроки ЯДС відіграють важливу роль у корекції психофізичного розвитку молодших школярів із мовленнєвими порушеннями [4]. Р. Рославець і С. Орлов, досліджуючи методичні аспекти викладання природознавства, наголошують, що чітка та послідовна організація навчально-виховного процесу, спрямованого

на формування природничих понять і уявлень, є ефективною для розвитку знань, навичок, умінь, соціального досвіду та пізнавальних психічних процесів у дітей молодшого шкільного віку [8].

На думку цих дослідників, важливою умовою успішного засвоєння знань є впровадження розвивального навчання на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ», що забезпечується грамотним педагогічним супроводом. Завдяки практичному змісту занять учні краще засвоюють навчальний матеріал, що позитивно впливає як на їхній психофізичний розвиток, так і на формування цілісної системи природничих знань.

Мета статті полягає у визначенні та дослідженні етапів формування природничих уявлень і понять у молодших школярів з порушеннями мовлення на уроках «Я досліджую світ».

2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Учні з мовленнєвими порушеннями зазвичай мають труднощі з побудовою зв'язних висловлювань, обмежений словниковий запас, невміння планувати власну діяльність, що значно ускладнює засвоєння матеріалу з курсу ЯДС. Залучення різних видів діяльності на уроках поступово допомагає долати ці труднощі [4].

Ефективним засобом формування коректних природничих уявлень у молодших школярів є використання порівнянь під час роботи з ілюстративним матеріалом. Така наочність слугує не лише для створення початкових уявлень, а й для їх подальшого закріплення, упорядкування та коригування. Для учнів з мовленнєвими порушеннями характерні труднощі у вербальному вираженні своїх уявлень про природу: вони значно краще впізнають об'єкти й явища, ніж розповідають про них. У зв'язку з цим під час корекційної роботи важливо приділяти особливу увагу постійній стимуляції мовленнєвої активності дітей у процесі формування природничих уявлень [5].

Одним із ключових засобів формування чітких і змістовних природничих уявлень у дітей з мовленнєвими порушеннями є правильно організована предметно-практична діяльність. Ефективність корекційного впливу при засвоєнні природничих знань тісно пов'язана з практичною орієнтацією всієї навчальної діяльності з предмета ЯДС. Під час занять педагог повинен систематично нагадувати учням порядок виконання дій, супроводжувати їх у процесі роботи, коригуючи та підтримуючи. Таке втручання має важливе корекційне значення, оскільки допомагає уникати помилкових дій, які можуть стати основою хибних навичок. Водночас використовувати таку допомогу слід лише за умови реальної потреби. Для розвитку навичок природничого мовлення

в учнів з порушеннями мовлення доцільно застосовувати метод словесного звітування про виконану практичну діяльність [4].

Обмеженість конкретно-образних уявлень у дітей з мовленнєвими порушеннями спричиняє поверхнєве засвоєння навчального матеріалу. Учням складно уявити предмет або явище, якщо вони їх не бачили безпосередньо або хоча б у вигляді зображення. Тому під час формування природничих знань особливу увагу слід приділяти обмеженню вербального пояснення та активному використанню таких методичних прийомів, як порівняння реальних об'єктів із рельєфними чи схематичними зображеннями, а також виконання практичних завдань учнями.

Ефективність організації спостереження залежить від того, наскільки педагог враховує особливості цієї форми пізнавальної діяльності й умови її реалізації. Процес сприйняття базується на попередньому досвіді дитини та знаннях про об'єкт чи явище. Важливу роль у проведенні регулярних і тривалих спостережень відіграє правильний вибір об'єктів: вони мають бути знайомими, цікавими та доступними для дітей з порушеннями мовлення.

Формування висновків, як і механізм мислення учнів, залежить від мети та об'єкта спостереження, які можуть варіюватися: спостереження за окремим об'єктом або за їх групою [2].

Серед ефективних методів запам'ятовування сприйнятого образу – розфарбовування чорно-білих зображень у зошитах з ЯДС, а також відтворення малюнків з пам'яті, що найчастіше виконується вдома. Корисним є й наслідування звуків, рухів предметів чи явищ природи, особливо в ігровій формі: одна частина учнів зображує, інша – вгадує. На основі спостережень діти складають короткі розповіді, що сприяє розвитку зв'язного мовлення у школярів з інтелектуальними порушеннями. Такі завдання стимулюють інтерес до природи, розвивають уважність і здатність помічати деталі, які зазвичай залишаються поза увагою [6].

Використання порівняння в роботі з ілюстративною наочністю є дієвим методом для формування правильних природничих уявлень в учнів. Така наочність служить не лише для створення первинного уявлення, а й для подальшого його закріплення, систематизації та корекції. Значущу корекційну роль відіграють вправи, які передбачають словесне описування об'єктів чи місцевостей після ознайомлення з картою, текстами або розповідями, що супроводжують умовні подорожі.

Одним із ключових засобів розвитку глибоких і точних природничих уявлень у дітей є грамотно організована предметно-практична діяльність. Тільки завдяки поєднанню візуальних,

мовленнєвих і практичних методів викладання ЯДС можливе ефективне формування системи природничих понять, що є основою реалізації освітньої мети — засвоєння природничих знань [8].

Особливо важливо, щоб у дітей з мовленнєвими порушеннями формувалася чіткий зоровий образ об'єкта, який вивчається, інакше процес запам'ятовування залишиться поверхневим. Для цього використовуються різноманітні наочні матеріали: репродукції, фотографії, діапозитиви, а також комп'ютерні ігри й освітні програми. Значну роль відіграє словесна презентація вчителя, під час якої він акцентує як на загальних, так і на характерних особливостях об'єкта, розкриваючи його значення та встановлюючи зв'язок із сучасним світом і зацікавленнями учнів [2].

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Аналіз практичного педагогічного забезпечення показав, що застосування різноманітних методів навчання на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ»:

- сприяє ефективному засвоєнню знань і формуванню практичних умінь, одночасно стимулюючи розвиток школярів;
- робить навчальний процес доступним і посильним, враховуючи пізнавальні особливості учнів;
- забезпечує глибоке, усвідомлене і стійке засвоєння природничого матеріалу;
- дозволяє враховувати індивідуальні потреби дітей, ефективно поєднуючи фронтальну та індивідуальну форми роботи [3].

Проведене дослідження передбачало визначення рівнів сформованості понять у молодших школярів з тем, що стосуються властивостей і призначення повітря, води та ґрунту. Ми оцінювали рівень розуміння природничих понять і уявлень як у дітей із порушеннями мовлення (12 дітей), так і в учнів із нормотиповим розвитком (12 дітей).

Оцінювання здійснювалося у процесі повсякденного вивчення результатів навчальної роботи учнів, а також за результатами перевірки навчальних досягнень: *усної* (формувальне, поточне (індивідуальне, групове, фронтальне опитування), *письмової* (самостійна робота, діагностична робота, тестування та інші).

Було визначено 3 рівні сформованості природничих уявлень та понять: *високий* (учень чітко характеризує поняття, здатний самостійно орієнтуватися в нових для нього ситуаціях, складати план дій і виконувати його); *достатній* (учень самостійно застосовує знання в

стандартних ситуаціях, вміє виконувати певні операції, загальна послідовність яких йому знайома), *низький* (учень називає об'єкт вивчення, але лише, коли цей об'єкт (його зображення, опис, характеристика) запропонований йому безпосередньо, здатний розв'язувати завдання за зразком). Результати дослідження подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Дослідження рівнів сформованості природничих уявлень та понять у молодших школярів

№ з/п	Категорія учнів	Кількість учнів	Рівні (%)		
			Високий	Достатній	Низький
1	Учні з порушеннями мовлення	12	55,7	33,3	11,0
2	Учні з нормотиповим розвитком	12	83,3	16,7	-

Аналіз отриманих результатів дослідження засвідчив, що високий рівень сформованості природничих знань був притаманний 83,3% учнів із типовим розвитком і 55,7% дітей з порушеннями мовлення. Ці школярі змогли виявити й проаналізувати більшість знань щодо об'єктів природи та їх характерних ознак. Достатній рівень зафіксовано у 33,3% учнів із мовленнєвими порушеннями — вони частково називали ознаки або елементи об'єктів і виправляли помилки за допомогою дорослого (для порівняння, серед дітей із типовим розвитком цей показник становив 16,7%). Низький рівень продемонстрували лише 11% учнів з порушеннями мовлення — вони допускали грубі помилки у визначенні понять або об'єктів і не змогли їх виправити навіть із допомогою педагога.

Такі учні часто мають труднощі з практичним застосуванням раніше засвоєного матеріалу, що призводить до фрагментарності й неточності уявлень про довкілля. Тому виникає потреба в уточненні існуючих знань і розробці спеціальних методичних підходів до організації навчання, які б ґрунтувалися на комплексному використанні різних видів сприймання. Дітям з мовленнєвими порушеннями особливо важливо забезпечити безпосередній досвід взаємодії з об'єктами неживої природи. Спостереження, екскурсії та практична діяльність, організовані на основі полісенсорного підходу, дозволяють учням краще

зрозуміти ті ознаки об'єктів, які складно передати лише за допомогою слова або ілюстрації [3].

Учням усіх груп, які не змогли самостійно впоратися із завданням, було надано відповідний рівень підтримки. Для дітей з типовим розвитком зазвичай вистачало повторення словесної інструкції, і лише в окремих випадках виникала потреба у демонстрації способу виконання. Натомість у групах з учнями, які мають мовленнєві порушення, завдання найчастіше виконувалися у співпраці з дорослим. Ми визначили такі рівні виконання завдань методики дослідження:

- учень самостійно виконує завдання;
- учень виконує завдання за допомогою дорослого, але при активній участі дитини;
- учень не може виконати завдання в зв'язку з відсутністю уявлень та понять.

Враховуючи, що частина учнів із мовленнєвими порушеннями не змогла самостійно впоратися із завданнями, було передбачено наступний етап дослідження, спрямований на перевірку правильності проходження орієнтовного, операційного та виконавчого етапів, а також на оцінку відповідності отриманого результату з еталоном. Такий підхід дозволив чітко окреслити напрями корекції на різних стадіях формування уявлень та надати цілеспрямовану допомогу, забезпечивши педагогічне супроводження діяльності учнів.

Отже, у частини дітей з порушеннями мовлення виявлено недостатній обсяг конкретних знань і уявлень про неживу природу, що ускладнює їхнє ефективне навчання. Такі уявлення, навіть щодо знайомих об'єктів, є розпливчастими, фрагментарними, нечіткими або викривленими. Часто вони ґрунтуються на одній із характеристик об'єкта, яка може бути несуттєвою або помилковою. Це зумовлено недоліками у розвитку процесів сприймання та пам'яті [3].

Проведені нами спостереження показали, що у дітей з мовленнєвими порушеннями спостерігаються труднощі у сприйнятті навколишньої дійсності, зокрема:

- сповільнене реагування на сенсорні подразники;
- обмежене охоплення об'єктів під час сприйняття в порівнянні з ровесниками з типовим розвитком;
- знижена вибірковість і недостатня здатність до диференціації сприйманого;
- труднощі у виокремленні головного та істотного;
- утруднення у встановленні просторових зв'язків між об'єктами навколишнього середовища [3].

Ми розробили послідовність етапів формування природничих знань у дітей з мовленнєвими порушеннями, що включає:

- мотиваційно-текстову підготовку до сприйняття природничих уявлень і понять;
- організацію сенсорного пізнання ознак і властивостей предметів або явищ, формування або актуалізацію вже наявних уявлень про них;
- стимулювання мисленнєвої діяльності, що передбачає виявлення істотних ознак, узагальнення, вербалізацію суті об'єкта й закріплення за ним відповідного терміна;
- включення сформованого поняття до системи природничих знань.

Для зацікавлення учнів у вивченні ЯДС доцільно постійно застосовувати додаткові засоби мотивації: пізнавальні матеріали, дидактичні ігри, наочність, змагання, нестандартні способи подання навчального завдання, художню літературу, мистецькі засоби, а також цифрові програми й ресурси.

На формувальному етапі нашого дослідження ми адаптували умови формування природничих понять для молодших школярів з порушеннями мовлення. До таких умов увійшли: організація чуттєвого сприймання ознак і властивостей об'єктів; активізація мислення для виділення суттєвих характеристик; узагальнення й позначення понять відповідною лексикою; закріплення нових знань через відтворення їхнього змісту; застосування засвоєних понять у подібних або нових навчальних ситуаціях.

У процесі формування природничих уявлень і понять у молодших школярів з мовленнєвими порушеннями необхідно дотримуватися таких узагальнених етапів: сенсорне сприйняття ознак, властивостей, зовнішніх зв'язків і залежностей об'єкта; усвідомлення суті уявлення чи поняття та його словесне оформлення; запам'ятовування отриманого змісту; відтворення засвоєного матеріалу з опорою на пам'ять.

Ми визначили такі дидактичні умови, що сприяють ефективному формуванню природничих понять:

- раціональний добір і поєднання різноманітних методів і засобів навчання;
- застосування пізнавальних завдань, що активізують використання набутих знань;
- проведення системного та структурного аналізу навчального природничого матеріалу;
- послідовне дотримання етапів формування уявлень і понять.

5. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Опанування природничих уявлень та понять для учнів із порушеннями мовлення є складним і багатоаспектним процесом. Це зумовлено специфікою їхньої пізнавальної діяльності: недостатньо чітким сприйняттям, розмитістю уявлень, слабкою здатністю виокремлювати головне в об'єктах і явищах, труднощами в систематизації знань про природу. Ефективне засвоєння природничого матеріалу вимагає використання спеціальних прийомів формування природничих уявлень та понять, зокрема: актуалізація попереднього досвіду з різних джерел; встановлення зв'язків між вже відомими елементами знань і новими фактами; з'ясування причинних залежностей між ознаками понять і їх іншими характеристиками; логічне структурування й систематизація понять, у тому числі за допомогою схем і таблиць; аналіз об'єктів за чітким планом; включення ключових понять у нові пізнавальні системи; формулювання узагальнень, які сприяють формуванню навичок логічного мислення та висновків.

Проведене дослідження не охоплює всіх граней означеної проблематики. Подальші наукові пошуки доцільно спрямувати на глибше вивчення психологічних основ формування природничих понять у дітей молодшого шкільного віку, а також на розробку цілісного методичного супроводу цього процесу як для педагогів, так і для батьків учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

[1] М. Бабій, «Нові психологічні напрями організації навчального процесу з природознавства». Луцьк: Вежа, 2003. 118 с.

[2] Т. Байбара, «Методика навчання природознавства в початкових класах». К.: Веселка, 2008. 334 с.

[3] Т. Воронцова, В. Пономаренко та ін. «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу». Навчально-методичний посібник. Київ: Видавництво «Алатон», 2019.

[4] Н. Голуб, В. Голуб, «Формування природничих понять у дітей з мовленнєвими порушеннями при вивченні природознавства» в *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. Випуск 2, 2018. С. 48-56.

[5] Методика навчання інтегрованого курсу "Я досліджую світ" 1-2 клас. Режим доступу: <https://www.geneza.ua/sites/default/files/>

[6] Н. Луцан, «Методика викладання природознавства в початковій школі». Ів.-Франківськ: Прикарпатський нац. ун-т ім. В.Стефаника, 2012. 204 с.

[7] В. Наумчук, «Завдання з природознавства: 2-4 класи». Тернопіль: Астон, 2003. 116 с.

[8] Р. Рославець, С. Орлов, «Природничі поняття в учнів початкових класів, їх формування та психологічні особливості» в *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. Вип. 46, 2012. С. 66–69.

Матеріал надійшов до редакції 10.04. 2025 р.

HALETSKA Yuliya

Ph.D., associate professor,

senior lecturer of speech therapy and special techniques department,

Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University,

Kamianets-Podilsky, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0001-8096-3242>

FORMATION OF NATURAL CONCEPTS AND IDEAS IN YOUNGER SCHOOLCHILDREN WITH SPEECH DISORDERS IN THE LESSONS "I EXPLORE THE WORLD"

Annotation. The article examines the features of the formation of natural concepts and ideas in younger schoolchildren with speech disorders during the study of the subject "I explore the world". A study was conducted of the level of assimilation of natural knowledge in children of primary school age, in particular, the level of their understanding of basic concepts and ideas about nature - both in children with speech disorders and with typical development. The results of the study showed that a high level of formation of natural knowledge was found in 55.7% of students with speech disorders: these children were able to identify and analyze almost all objects and their characteristic features. A third of the studied children had an average level - they named only individual features or parts of objects, made mistakes that could be corrected with some help. A low level of natural science knowledge was found in 11% of schoolchildren: these students made significant mistakes in defining concepts or objects and did not correct them even with the support of an adult. We proposed stages of formation of natural concepts in students with speech disorders, which include: motivational and textual preparation for the assimilation of natural concepts and concepts; organization of sensory cognition of signs and properties of objects or phenomena, formation or

actualization of existing concepts; stimulation of mental activity to isolate essential signs; generalization of the information received, verbalization of the essence of the object and fixing it with an appropriate term; inclusion of a new concept in the system of already mastered natural knowledge. It has been established that the successful assimilation of natural knowledge in such students requires the use of special methodological techniques, in particular: restoration of basic knowledge from various sources, establishment of connections between new and previously studied material; determination of cause-and-effect relationships between the signs of one concept and other elements of knowledge; logical-semantic coordination of concepts and concepts; structuring and integration of concepts into a new system; systematization of information in the form of diagrams and tables; planned characteristic of objects; generalization of knowledge, which allows students to formulate well-founded conclusions.

Key words: younger schoolchildren, children with speech disorders, I explore the world, natural science concepts.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

[1] Babii, M. (2003). *Novi psykholohichni napriamy orhanizatsii navchalnoho protsesu z pryrodoznavstva* [New psychological directions of organizing the educational process in natural sciences]. Lutsk: Vezha. 118 p. (in Ukrainian)

[2] Baibara, T. (2008). *Metodyka navchannia pryrodoznavstva v pochatkovykh klasakh* [Methods of teaching natural science in primary grades]. K.: Veselka. 334 p. (in Ukrainian)

[3] Vorontsova, T., Ponomarenko, V. ta in. (2019). *Nova ukrainska shkola: metodyka navchannia intehrovanoho kursu «Ia doslidzhuju svit» u 1–2 klasakh zakladiv zahalnoi serednoi osvity na zasadakh kompetentnisnoho pidkhotu* [New Ukrainian School: Teaching Methodology of the Integrated Course “I Explore the World” in Grades 1–2 of Secondary Education Institutions Based on the Competency Approach]: navchalno-metodychnyi posibnyk. Kyiv: Vydavnytstvo «Alaton». (in Ukrainian)

[4] Holub, N., Holub, V. (2018). *Formuvannia pryrodnychkykh poniat u ditei z movlennievymy porushenniamy pry vyvchenni pryrodoznavstva* [New Ukrainian School: Teaching Methodology of the Integrated Course “I Explore the World” in Grades 1–2 of Secondary Education Institutions Based on the Competency Approach]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu - Collection of scientific papers of Uman State Pedagogical University*. Vypusk 2, pp. 48-56. (in Ukrainian)

[5] *Metodyka navchannia intehrovanoho kursu "Ia doslidzhuju svit" 1-*

2 klas [Teaching methodology for the integrated course "I explore the world" 1-2nd grade]. Rezhym dostupu: <https://www.geneza.ua/sites/default/files/> (in Ukrainian)

[6] Lutsan, N. (2012). *Metodyka vykladannia pryrodoznavstva v pochatkovii shkoli* [Methods of teaching science in elementary school]. Iv.-Frankivsk: Prykarpatskyi nats. un-t im. V.Stefanyka. 204 p. (in Ukrainian)

[7] Naumchuk, V. (2003). *Zavdannia z pryrodoznavstva: 2-4 klasy* [Science Assignments: Grades 2-4]. Ternopil: Aston. 116 p. (in Ukrainian)

[8] Roslavets, R., Orlov, S. (2012). *Pryrodnychi poniattia v uchniv pochatkovykh klasiv, yikh formuvannia ta psykholohichni osoblyvosti* [Natural concepts in primary school students, their formation and psychological characteristics]. *Naukovyi visnyk Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky - Scientific Bulletin of Lesya Ukrainka Volyn National University*. Vyp. 46, pp. 66–69. (in Ukrainian)

УДК 376-056.24/36

DOI 10.32626/2413-2578.2025-25.62-80

ГАЛУЩЕНКО Вікторія,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти і реабілітації

Державного закладу "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського"

м. Одеса, Україна

<http://irbis-nbuv.gov.ua/ASUA/0050129>

ІНТЕГРАТИВНІ ПІДХОДИ ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Анотація. В статті розглядається аналіз глибоко вивчення різних підходів та специфіки застосування ігрових технологій у загальній та розвитковій роботі з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення. Основним напрямком актуальності дослідження окресленої проблеми визначається щорічне збільшення дітей з різноманітними порушеннями розвитку, в тому числі і тяжкими порушеннями мовлення. Все це ускладнюється наявним воєнним станом, що сприяє появі додаткових патологічних проявів та нашарувань.